

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГІРНИЧИЙ КОЛЕДЖ
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

з навчального предмета «Українська література» для студентів I курсу спеціальностей 184 «Гірництво» («Підземна розробка корисних копалин», «Експлуатація та ремонт гірничого електромеханічного обладнання та автоматичних пристроїв», «Маркшейдерська справа»), 171 «Електроніка» («Конструювання, виготовлення та технічне обслуговування виробів електронної техніки»), 192 «Будівництво та цивільна інженерія» («Будівництво та експлуатація будівель і споруд»)

Укладач: Паливода Тетяна Леонідівна
Розглянуто і схвалено
на засіданні циклової комісії
філологічних дисциплін
Протокол № 12 від «03» березня 2020 року
Голова циклової комісії: _____ Т.Л. Паливода

Кривий Ріг
2020

Відділення: відділення розробки корисних копалин, електронно-електро-економічне відділення, маркшейдерсько-шахтно-будівельне відділення

Напрямок підготовки: 184 «Гірництво», 171 «Електроніка», 192 «Будівництво та цивільна інженерія»

Спеціальність: 184.02 «Підземна розробка корисних копалин», 184.03 «Експлуатація та ремонт гірничого електромеханічного обладнання та автоматичних пристроїв», 184.05 «Маркшейдерська справа», 171.01 «Конструювання, виготовлення та технічне обслуговування виробів електронної техніки», 192.01 «Будівництво та експлуатація будівель і споруд»

Група: ГП – 19 1/9, ЕЛ – 19 1/9, ГР – 19 1/9, ГМ – 19 1/9, БЦ – 19 1/9

Предмет: «Українська література»

Література: 1. Українська література (профільний рівень): підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Г.Ф.Семенюк та ін.; за заг. ред. Г.Ф.Семенюка. Київ: Освіта, 2010. 415 с.

2. Хропко П.П. Українська література: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Школяр, 2006. 528 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. <http://UAMedia.visti.net/link>
2. <http://www.karelia.ru/psu/-eflov/online.html>
3. <http://www.nbu.gov.va/>
4. <http://www.edu-ua.net/library/>
5. <http://ukrlit.iscool.net/>
6. <http://pidruchnyk.com.ua/392-ukrayinska-literatura-avramenko-paharenko-10-klas.html>
7. <http://pidruchnyk.com.ua/391-ukrayinska-literatura-semenyuk-tkachuk-slonovska-10-klas.html>
8. <http://pidruchnyk.com.ua/390-ukrayinska-literatura-semenyuk-tkachuk-slonovska-10-klas.html>
9. <http://pidruchnyk.com.ua/463-ukrayinska-literatura-movchan-avramenko-makarenko-11-klas.html>
10. http://pidru4nik.com/publ/11_klas/ukrajinska_literatura/ukrajinska_literatura_11_klas_movchan/197-1-0-233
11. https://www.obozrevatel.com/moyashkola/books/11klass/ukrainskaja_literatura/1263/
12. http://pidru4nik.com/publ/11_klas/ukrajinska_literatura/ukrajinska_literatura_

11_klas_bernadska_n_i/197-1-0-1505

13. http://pidru4nik.com/publ/11_klas/ukrajinska_literatura/khrestomatija_z_ukrajinskoji_literaturi_sribnij_ptakh_11_klas_druga_chastina_g_f_semenjuk/197-1-0-1111

14. <https://www.megakniga.com.ua/catalog/knigi/serednya-shkola/6-klas-12316/ukr-lit-11kl-hrest-akadem-prof-11r-vesna.html#.W0MJd9SLS9I>

15. <https://www.megakniga.com.ua/catalog/knigi/serednya-shkola/6-klas-12316/dayzhest-10-11-klas-ukrayinska-literatura.html#.W0MKbdSLS9I>

Викладач: Паливода Тетяна Леонідівна

Вимоги щодо виконання навчальних завдань під час дистанційного навчання:

1. **Завдання теоретичного плану**, розраховані на опрацювання, осмислення і засвоєння нової навчальної інформації, оформлюються у вигляді стислого конспекту у робочому зошиті.

2. **Завдання практичного характеру** оформлюються письмово у робочому зошиті.

3. **Контроль** за результативністю виконання навчальних завдань під час дистанційного навчання здійснюється шляхом усного захисту студентом засвоєної навчальної інформації й аналізу викладачем правильності оформлення завдань практичного характеру.

ТЕМА 1. ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА. НОВЕЛА «VALSE MELANCOLIQUE» («МЕЛАНХОЛІЙНИЙ ВАЛЬС»). ОБРАЗИ НОВИХ ЖІНОК-ІНТЕЛІГЕНТОК: ТАЛАНОВИТОЇ ШАНІСТКИ СОФІЇ, АРИСТОКРАТИЧНОЇ МАРТИ, ПРИСТРАСНОЇ І ВОЛЬОВОЇ ХУДОЖНИЦІ ГАННУСІ.

ТЛ. Неоромантизм. Неоромантичний ідеал.

ЗАВДАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ПЛАНУ

Користуючись підручником «Хропко П.П. Українська література: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Школяр, 2006. С. 321 – 322», оформіть стислий конспект у робочому зошиті.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

1. Дайте письмові відповіді на тестові питання. Правильна відповідь – лише одна.

1) Перші твори О. Кобилянської написані мовою

А російською

Б українською

В румунською

Г німецькою.

2) Перший друкований твір О. Кобилянської

А «Людина»

Б «Земля»

В «Апостол черні»

Г «Царівна».

3) О. Кобилянська активно розвивала в українській літературі тему

А влада землі над людиною

Б становище освіченої, культурної жінки в суспільстві

В проблеми взаємин інтелігенції та селянства

Г життя буковинських селян.

4) Олена Ляуфлер — героїня повісті

А «Царівна»

Б «Вовчиха»

В «Людина»

Г «В неділю рано зілля копала».

5) На художній світ О. Кобилянської вплинув німецький філософ кінця XIX ст.

А Гегель

Б Ніцше

В Геккель

Г Кант.

6) Суспільна діяльність О. Кобилянської пов'язана з

А «Товариством руських жінок на Буковині»

Б народницьким рухом

В більшовицькими гуртками

Г гуртками, які поширювали ідеї соціал-демократії.

7) «Пишною трояндою в саду української літератури» О. Кобилянську назвав

А І. Франко

Б Леся Українка

В С. Окуневська

Г М. Старицький.

8) Укажіть головного героя повісті «Земля»

А Михайло

Б Івоніка

В Сава

Г земля.

2. Користуючись оформленим конспектом і поданим довідково-теоретичним матеріалом складіть «паспорт» новели «Valse melancolique» Ольги Кобилянської.

Неперевершеним зразком модерної малої прози є новела «Valse melancoligue» Ольги Кобилянської, яка має елементи автобіографізму. Уперше новелу надруковано 1898 року у «Літературно-науковому вістнику». У статті «Малоруські письменники на Буковині» Леся Українка зауважує: у новелі «Valse melancoligue» «з великою пластичністю змальовані три жіночі теми: скромної, працелюбної і невибагливої дівчини з інстинктами родинності і привабливим, але не широким кругозором, відтак лірично-захопленої й безнадійно тужливої музикантки з поривами до «надлюдського», і емансипової художниці, котра служить лише мистецтву, бере від життя все, що не спроможеться дати, і спокійно зневажає філістерів (*зневажливе визначення людини з обмеженими поглядами, без духовних потреб, яка не цінує мистецтво*), які засуджують її».

Темою новели є зображення життя трьох обдарованих жінок. У листі до Осипа Маковея від 17 лютого 1898 року Ольга Кобилянська писала: «Прочитались-те «Valse melancoligue» і знаєте історію мого життя. Се моя історія. Більше не кажу нічого». Коли письменницю запитали про основну думку новели, вона, дивуючись, відповіла зустрічним запитанням: «А чи ви маєте її, коли переживаєте настрій, який не дає вам спокою, викликає прагнення здійснити велику мрію, кличе вас кудись так сильно, що ви не можете навіть передати цього поклику?» Ідея твору – утвердження думки про вільний вибір жінкою свого життєвого шляху та необхідність створення умов для її самореалізації.

Героїні новели «Valse melancoligue» різні за характерами, проте їх об'єднує спільне прагнення бути щасливими. У кожній з них свій ідеал жіночого щастя. Ганна, художниця, за поглядами – наймодерніша. Прагнення до самореалізації героїня втілює у формулі: «Як стану цілком своїм паном, – розмахну крилами під небеса». Марта уособлює тип традиційної жінки – доброї, теплої, терплячої, хазяйновитої. Софія лірична і стримана, зосереджена переважно на власному внутрішньому стані.

У новелі «Valse melancoligue» зображено людей, які чекають «розквіту

душі», які охоплені «шаленим болем», «розпачливим неспокоєм». Софія Дорошенко – талановита артистка – не може внутрішньо пристосуватися до обставин, відчуває душевний дискомфорт і тому стан неспокою в її поведінці переважає. Вона не може «зогріти душі» своєї, «вижитися» до кінця, як і знайти відповідне до її стану співчуття. І тоді художньо-закономірно виникає проблема «резонатора» (цей мікрообраз набирає у творі явно символічного звучання). Ольга Кобилянська зображує трагізм витончених натур у міщанському середовищі, чим створює новаторську колізію в українській літературі. Софія Дорошенко вперше грає свій «Меланхолійний вальс», закінчивши його «акордом несамовитого смутку». І далі – як контраст і як своєрідне продовження (дуже тонко передається подвійна проєкція наступної «німої» сцени) – мертва тиша: «А се й не була звичайна тишина. Була тишина, повна напруження й здавленого горя, з неї почало щось творитися й приймати форми зловіщих тіней». Граючи, Софія може цілу душу віддати резонаторові. Тоді вона знаходить «рівновагу свого духу». І ось фінальні сцени. Була прекрасна травнева ніч, усе розквітло, крізь вікна лилося «місячне світло веселими струями». Лиш з кімнати Софії «била сама понура темінь», там панувала могильна тиша. Молода піаністка отримала листа, який ніс із собою крах її надій, і сіла серед темряви й тиші заграли востаннє в житті. Лопнула струна – «резонатор тріс». Це було останньою краплею у чаші горя дівчини. «Попсували її нерви якоюсь чорною силою, і вона піддалася її тягареві», – скаже подруга. Над нею «завис подих смерті». Вона не боялася могильної тиші, говорячи: «Не боюся смерті. З нею замовкне вся музика моїх нервів і те, що здавило їх звучність».

Мотив вальсу у творі наскрізний і об'єднує усі події у завершене ціле. У заголовок новели авторка винесла назву музичного етюд «Valse melancolique», який створила і тричі виконувала протягом твору піаністка Софія. За настроєм він складався з двох частин – легкої і безтурботної спочатку та бентежної і трагічної наприкінці.

Відтак заграла.

Був сумерк, і вона грала з пам'яті.

Почала злегка, граціозно, немногими тонами якийсь вальс.

Перша часть була весела, зграбна й елегантна.

Друга змінилася.

Почалося якесь глядання між звуками, неспокій, розпучливий неспокій!

Спинялася раз по раз на басових тонах, то нижчих, то вищих, відтак окидала їх і переходила шалено скорою болючою гамою до вищих звуків.

Звідси бігла з плачем наново до басів, – і знов глядання, повне розпуки й неспокою... все наново, і знов ряд звуків у глибину...

Весела гармонія згубилася; остався сам шалений біль, торгаючий божевільне чуття, перериваний яснішими звуками, мов хвилевим сміхом. Грала більш як півгодини, відтак урвала саме посередині гами, що летіла в вищі звуки, акордом несамовитого смутку.

Місяць світив і освічував цілу стіну кімнати й місце, де вона сиділа.)

3. Користуючись поданим теоретичним матеріалом, доведіть, що у новелі «VALSE MELANCOLIQUE**» Ольги Кобилянської простежуються елементи модернізму. Свої думки підтверджуйте цитатами з тексту твору.**

Модернізм

Модернізм (від фр. *moderne* — новітній, сучасний) — філософсько-естетична і художня система, що склалася на межі XIX – XX ст. і об'єднала новітні напрями і течії, яким притаманна більша увага до внутрішнього світу людини і більша творча свобода у його розкритті.

Ознаки модернізму:

1. Орієнтація на Західне мистецтво.
2. Співвіднесеність із часом.
3. Інтелектуалізм.
4. Антинародництво.
5. Індивідуалізм.
6. Фемінізм.

7. Зняття культу табу.
8. Сексуальна революція.
9. Деканонізація.
10. Формалізм.

Основні модерністські напрями і течії (у літературі)

№ а/л	Назва напрямку (течії)	Характеристика	Представники
1	Імпресіонізм (від фр. <i>impression</i> — враження)	В основі лежить витончене відтворення особистісних вражень і спостережень, миттєвих відчуттів і переживань, настроїв митця. Посилена естетична роль кольорів, звукових тонів, передача внутрішніх психологічних станів	М. Коцюбинський, Г. Журба, Г. Михайличенко, Г. Косинка, Є. Плужник та ін.
2	Експресіонізм (від фр. <i>expressio</i> — вираження)	Передача загостреного суб'єктивного світобачення митця, напруги його переживань та емоцій, бурхливої реакції на антигуманні суспільні явища	В. Стефаник, О. Турянський (повість «Поза межами болю»), М. Куліш («97»), проза М. Хвильового, Ю. Липи, Т. Осьмачки та ін.
3	Неоромантизм (від грец. <i>neos</i> — новий і фр. <i>romantiste</i> — романтичний)	Прагнення розірвати ідеал з дійсністю, уславлення індивідуальної й суспільної свободи, піднесення постаті визначного героя, його порив у майбутнє	Леся Українка, А. Тесленко, Марко Черемшина, О. Кобилянська (психологічна проза), А. Кримський (перший, філософський роман) та ін.
4	Неореалізм (від грец. <i>neos</i> — новий і <i>realis</i> — речовий)	Відзначається (порівняно з класицизмом) глибоким психологізмом і ліризмом, філософським осмисленням життя, поєднанням з документальною достовірністю зображення	В. Винниченко, В. Підмогильний, Б. Антоненко-Давидович, Григорій Тютюнник та ін.
5	Неокласицизм (від грец. <i>neos</i> — новий і <i>classicus</i> — зразковий)	Повернення до вічних законів мистецтва, орієнтир на кращі здобутки античності, інтелектуалізм, використання зразків античної культури і культури епохи Відродження, естетизм, аристократизм духу, гармонія між розумом і почуттями, несприйняття	«П'ятірне гроно» неокласиків: М. Зеров, М. Драй-Хмара, П. Филипович, Освальд Бургардт (Юрій Клен), М. Рильський. Поети «празької школи» та ін.

№ а/л	Назва напрямку (течії)	Характеристика	Представники
		радянської дійсності (комуністичної ідеології — всього, що призвело до падіння рівня духовності). Принцип неокласиків: «На теми, що нові, античний вірш складаймо». Характерні жанри: сонет, олександрина, терцина, октава, рондо тощо	
6	Символізм (від грец. <i>symbolon</i> — умовний знак, прикмета, ознака)	Головний художній засіб — символ як спосіб вираження незбагненої суті явищ життя та індивідуальних уявлень митця (символ — поза межами чуттєвого сприймання дає право тлумачити його по-своєму)	П. Тичина, М. Вороний, М. Шаповал, П. Савченко, В. Ярошенко та ін.
7	Футуризм (від лат. <i>futurum</i> — майбутнє)	Виник як різновид італійського авангардизму; формалістичний напрям. Принцип: «Ліквідація мистецтва є наше мистецтво»; «Набутки розуму, а не душі та серця». Заперечення реалізму, відкидання класичної спадщини, руйнування традицій і прийомів старого мистецтва створенням нового стилю. Мають місце ознаки тоталітаризму (у цьому антимодернізм)	М. Семенко, Я. Савченко, В. Поліщук та ін.

4. Схарактеризуйте цитатно героїнь новели за поданим планом.

Узагальніть складені характеристики.

План характеристики

- Зовнішній вигляд.
- Соціальне і матеріальне становище.
- Своєрідність світосприймання і світогляду, коло інтересів, схильностей і звичок:

*** характер діяльності і основних життєвих поривань;

*** вплив на навколишніх (основна сфера, види і типи дії).

- Область відчуттів:
- *** тип ставлення до навколишніх;
- *** особливості внутрішніх переживань.
- Авторське ставлення до персонажа.

5. Дайте письмові відповіді на тестові завдання. Правильна відповідь – лише одна.

1. Ким мріяла бути головна героїня твору?
А вчителькою Б лікарем В музикантом Г акторкою
2. Чому дівчата вирішили взяти до себе ще одну компаньйонку?
А було сумно вдвох Б власник квартири примусив
В було стужно з грошима Г пожаліли бідну сироту
3. Яке враження справила на дівчат Софія Дорошенко?
А були зачаровані нею Б свідомо ігнорували
В були неприємно вражені Г не справила жодного враження
4. Який художній засіб використала письменниця, описуючи Софію Дорошенко: «Була дуже мила в обходженні, легка, ледве помітна собою, але мовчалива і дуже поважна»?
А метафору Б порівняння В епітет Г гіперболу
5. В один момент в Софійних очах з'явилася ненависть і злоба. Що стало причиною?
А поява нових сусідів Б зрада подруги
В втрата коштовностей Г втрата роботи
6. Хто був оповідачем у творі «Valse melancolique»?
А Марта Б Ганна В Софія Г професор
7. Яку жахливу звістку отримала Софія від дядька?
А що дуже захворів Б що не зможе вчити її в консерваторії
В що купив для неї будинок Г що її залишив наречений
8. Що сталося з інструментом Софії?
А резонатор тріс Б корпус тріс
В тріснула струна Г потріскали клавіші

9. Що стало причиною смерті Софії?
А запалення легенів Б туберкульоз кісток
В струс мозку Г сердечний удар
10. Запишіть цитатно лейтпроблему, порушену у творі.

ТЕМА 2. В. СТЕФАНИК – ПРЕДСТАВНИК «НОВОЇ ШКОЛИ» В УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ. «КАМІННИЙ ХРЕСТ». ІСТОРИЧНА ОСНОВА ТВОРУ, ДРАМАТИЗМ КОНФЛІКТУ. НОВЕЛА «НОВИНА». ЕКСПРЕСІОНІЗМ У ТВОРІ.

ТЛ. Експресіонізм. Психологічна новела. Прийоми зображення характеру в епічних творах.

ЗАВДАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ПЛАНУ

Користуючись підручником «Хропко П.П. Українська література: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Школяр, 2006. С. 330 – 334, 335 – 337», оформіть стислий конспект у робочому зошиті.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

1. «Віднови біографію». Письмово заповніть пропуски у біографічній довідці про письменника Василя Стефаника.

Василь Стефаник народився..... року у селі..... на..... Він походив із сім'ї Освіту здобував у.....,, Мріяв вивчитися на..... Перша його стаття надрукована у журналі....., підписана псевдонімом..... За антишляхетську і передвиборчу агітацію до сейму року був..... Створив новели. Найвідоміші з них:..... Помер В. Стефаник у році, похований у..... поруч із.....

2. Користуючись поданим нижче матеріалом (або літературознавчим словником) доведіть, що твір «Камінний хрест» Василя Стефаника – експресіоністична новела. Свої думки підтверджуйте цитатами з тексту твору.

Поняття про експресіонізм.

Експресіонізм — одна з авангардистських течій у західноєвропейському мистецтві першої третини ХХ століття.

Найбільше був поширений у Німеччині та Австрії після I світової війни (1918 – 1922 роки). Представники цієї течії заперечували чи навмисно спотворювали у своїх творах реальний світ заради виразу (експресії) внутрішнього світу митця, вважаючи його за єдину реальність.

Риси експресіонізму:

- крайній індивідуалізм;
- хвороблива напруженість;
- викривленість образів.

3. Дайте цитатну характеристику головному герою новели «Камінний хрест» Івану Дідуху. Чому односельці називають його Переломаним?

4. Створіть цитатно «психологічний ланцюжок» змін у поведінці і вчинках Івана Дідуха. Чого боявся найбільше головний герой новели «Камінний хрест»?

5. З'ясуйте символічне наповнення образу Івана Дідуха. Свої думки підтверджуйте цитатами з тексту твору.

Коментар.

Образ Івана Дідуха — це образ цілого народу нашого, що хоче власним трудом заробити собі й своїй родині добробут, завітчати врожайми рідну землю, щоб була вона не мачухою, а рідною матір'ю.

Трагедія Дідуха — трагедія всього краю, що несе камінний хрест нестатків і відчаю. Та кожен емігрант, як і Дідух, знає, що чужа земля — «далека могила», бо рветься ота невидима пуповина, якою український селянин (та й кожен українець!) з'єднаний зі своєю землею, з краєм, де народився й виріс. Саме тому треба творити щастя на своїй прабатьківській землі.

6. З'ясуйте символічне наповнення образу камінного хреста. Свої думки підтверджуйте цитатами з тексту твору.

7. Дайте письмову відповідь на рефлексію: «Новелу «Камінний хрест» Василя Стефаника можна (не можна) назвати оптимістичною, тому що...». Свої думки підтверджуйте цитатами з тексту твору.

8. Визначте цитатно тему і проблематику новели «Новина» Василя Стефаника.

9. Визначте цитатно зав'язку, кульмінацію і розв'язку новели «Новина» Василя Стефаника.

10. З'ясуйте, які художні деталі розкривають важкий психічний стан батька, Гриця Летючого, що замислив жахливе? Запишіть ці деталі цитатно.

Коментар. Писати коротко і сильно вдається далеко не кожному письменникові. Як знайти те єдино точне слово, за яким криється ціла картина людського життя, стан душі, горе і мука?

Василь Стефаник умів дошукуватися таких висловів, і називаються вони в теорії літератури художньою деталлю.

Художня деталь — така виразна подробиця або штрих, яка особливо збуджує думку, часто викликає в уяві цілу картину, робить зображення дуже відчутним і яскравим.

Стефаник – майстер художньої деталі. У «Новині» ми цей засіб зустрічаємо досить часто. Справді вражаюча, коротка словесна деталь здатна сказати все, що почував автор і його герої.

11. Створіть цитатно «психологічний ланцюжок» змін у поведінці і вчинках головного героя новели «Новина» Гриця Летючого.

12. Дайте письмову відповідь на питання: «Ким же постає у вашій уяві Гриць Летючий – жертвою умов, злочинцем чи нещасливою людиною, яка не здатна знайти вихід зі становища, що склалося?» Свої думки підтверджуйте цитатами з тексту твору.

ТЕМА 3. ЛЕСЯ УКРАЇНКА. ЖИТТЯ І ТВОРЧИСТЬ. НЕОРОМАНТИЗМ ЯК ОСНОВА ЕСТЕТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ. ЖИТТЄВІ ІДЕАЛИ ТА ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ ПОЕТЕСИ У ВІРШАХ «CONTRA SPERM SPERO», «І ВСЕ-ТАКИ...».

ТЛ. Неоромантизм.

ЗАВДАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ПЛАНУ

1. Користуючись підручником «Хропко П.П. Українська література: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Школяр, 2006. С. 263 – 267, 271 – 274», оформіть стислий конспект у робочому зошиті.

2. Користуючись підручником «Хропко П.П. Українська література: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Школяр, 2006. С. 267 – 280», складіть узагальнювальну таблицю з теми «Лірична спадщина Лесі Українки».

Рік	Назва	Тема
1893	Збірка «На крилах пісень»	
1899	Збірка «Думи і мрії»	
1902	Збірка «Відгуки»	
1888	Цикл «Подорож до моря»	Образ України на основі вражень, ви- несених Лесею з поїздки до Одеси
1890	Цикл «Сім струн»	Вірші циклу наснажені романтичним пафосом подолання особистістю жит- тєвих труднощів, упевненістю в пере- мозі добра; підноситься сила творчої уяви
1893– 1894	Цикл «Мелодії»	Найсокровенніші переживання Лесі Українки
1893– 1894	Цикл «Романси»	Глибина почуттів молодих людей, їхня суперечливість, неоднозначність
1895– 1896	Цикл «Невольничі пісні»	Свобода як «вічний дух розкутого ума» найяскравіше розкривається в тюрмі, оскільки вона безроздільно панує в людських серцях
1905	Цикл «Пісні про волю»	Думка про несумісність тиранії і сво- боди. Визвольним рухам потрібні не жалібні, а бойові пісні

У таблиці вже подано назви збірок і циклів поезії Лесі Українки, а також часткова їх характеристика. Ваша задача – увести в таблицю ту інформацію, якої не вистачає, тим самим визначивши тематику, ідейне наповнення, охарактеризувавши образ ліричної героїні поезій Лесі Українки. Не забудьте також навести приклади поезій до кожної зі збірок, а також до кожного з поетичних циклів.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

1. За планом аналізу поетичного твору зробіть письмовий аналіз поезій Лесі Українки: «Contra spem spero!», «І все-таки до тебе думка лине...».

План аналізу поетичного твору

- 1. Тема твору.
- 2. Жанр твору.
- 3. Філософічність, психологізм поезії.

- 4. Лірична героїня. Хто вона й яка?
- 5. Який образ є внутрішнім стрижнем твору?
- 6. Розкрийте зміст і значення символів.
- 7. Які художні засоби сприяють емоційному наснаженню твору?
- 8. Віршовий розмір поезії.
- 9. Провідна думка поезії.
- 10. Яке почуття домінує у вірші?
- 11. Власне ставлення.

Коментар.

Провідною думкою поезії «Contra spem spero!» є вболівання за долю рідного народу, заперечення пасивного співчуття стражданням народу. Героїня вірша, поставивши питання про місце особистості у суспільному житті, відкидає думку про жалі і голосіння.

Хмари осінні, лихо, кора льодова, тьма сприймаються як символи не лише особистого лиха, а передусім всенародного, вселюдного, породженого суспільними умовами.

Уже в цьому вірші зачинається мотив, який, розвиваючись, пройде через усю творчість письменниці: людина стає сильною, коли збагне свій обов'язок, моральну відповідальність перед народом. Юна поетеса свій обов'язок вбачає у тому, щоб «сіять квітки на морозі», поливати їх гіркими сльозами доти, доки не розтане лід гніту і зла і не зійдуть квіти добра і щастя. Вона буде «на гору круту крем'яную» камінь важкий піднімати з веселою піснею на устах, буде шукати «зірку провідну, ясну владарку темних ночей» — і усе це заради щастя Вітчизни, людей.

Вірш побудований на **антитезах**, причому художні протиставлення звучать як крилаті, **афористичні вислови**.

У першій строфі цього вірша накреслена тема — поетеса жене геть жалі, які увірвалися у молоде життя:

Гетьте, думи, ви хмари осінні!

То ж тепера весна золота!

Чи то так у жалю, в голосінні

Проминуть молодії літа?

Наступні сім строф утверджують волю до боротьби. Прийом поетичної **градації** (наростання настрою) дає можливість у кожній строфі вдаватися до нового підтвердження непохитності прийнятого рішення: «хочу крізь сльози сміятись», «на вбогім сумнім перелозі буду сіять барвисті квітки», «я на гору круту крем'яную буду камінь важкий підіймать», «я не дам свому серденьку спати». Остання строфа узагальнює настрої, увиразнює ідею, які послідовно розвивалися протягом усього твору:

Так! Я буду крізь сльози сміятись,

Серед лиха співати пісні,

Без надії таки сподіватись,

Буду жити! Геть думи сумні!

Оптимізм ліричної героїні підкреслюється за допомогою **епітетів**. Щоб надати їм більшої значущості, авторка ставить їх у **постпозицію** відповідно до означуваного слова: «хмари осінні», «весна золота», «думи сумні», «сльози гіркі», «кора льодовая, міцна» та ін. Упевненості у діях ліричної героїні надає **анафора** «буду сіять».

Вірш написаний **анapestом**, має перехресне римування і чоловічу риму.

Поезія «І все-таки до тебе думка лине...» — це висновок, результат болючих роздумів авторки: хоч її Батьківщина занапащена, але для неї вона найдорожча, а свою любов до рідного краю можна виявити не сльозами, а тільки ціною тривалої боротьби за волю, ціною крові, ціною навіть життя:

О, сліз таких вже вилито чимало, —

Країна ціла може в них втопитись;

Доволі вже їм литись, —

Що сльози там, де навіть крові мало!

Отже, з вірша видно, що корінні зміни у суспільному житті, соціальне і національне визволення народу може настати лише у разі рішучих дій.

2. Письмово продовжіть асоціативний «ланцюжок»:

Леся Українка — свідома громадянка-українка — борець за свій народ — трибун свого народу — ...

ТЕМА 3. ЛЕСЯ УКРАЇНКА. «ЛІСОВА ПІСНЯ». ЖАНР, ФОЛЬКЛОРНО-МІФОЛОГІЧНА ОСНОВА СЮЖЕТУ. СИМВОЛІЧНІСТЬ ОБРАЗІВ. ОБРАЗНЕ І РИТМОМЕЛОДИЧНЕ БАГАТСТВО.

ТЛ. Жанри драматичних творів (драматична поема, драма-феєрія). Естетичний ідеал. Неоромантизм.

ЗАВДАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ПЛАНУ

Користуючись підручником «Хропко П.П. Українська література: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Школяр, 2006. С. 286 – 291», складіть «паспорт» драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня» у робочому зошиті. За необхідності скористайтеся запропонованим зразком.

Жанр:	драма-феєрія (проблемно-філософська драматична поема)
Драма-феєрія (від фр. fee – фея) – один із жанрових різновидів драми, якому властивий фантастично-казковий сюжет, неймовірні перетворення	
Тема:	зображення світу людини і світу природи в їхніх гармонійних і суперечливих взаєминах

Сюжет:	<ul style="list-style-type: none">- з а в ' я з к а – дитина лісу Мавка, розбуджена голосом сопілки сільського парубка Лукаша, прокидається від зимового сну;- р о з в и т о к дії – з'являється молодиця Килина – втілення бездуховності й моральної обмеженості. Вона в усьому протистоїть Мавці – уособленню любові й краси. Коли Лукаш зраджує кохану і сватає Килину, охоплена відчаєм Мавка втрачає бажання жити й добровільно погоджується покинути цей світ, зникнути «у підземеллі темного Марища» – «Того, що в скалі сидить»;- к у л ь м і н а ц і я – розлючена Килина хоче зрубати Вербу-Мавку, але Перелесник (дух вогню) запалює Вербу, а з нею згорає все господарство;- р о з в ' я з к а – мати й Килина повертаються в село, а Лукаш залишається в зимовому лісі;- е п і л о г – розповідь про те, що сталося з героями далі
--------	---

Ідея:	возвеличення нездоланності життя, невмирущості мрії людини; віра в те, що найвищі життєві цінності безсмертні; добро завжди дістане перемогу над злом																		
Найхарактернішою особливістю композиції є органічне переплетення життя двох світів: природи й людини. Лісові істоти олюднені, вони живуть і діють, розмовляють, як люди. У них своє розуміння добра і зла, вони наділені певними рисами вдачі за аналогією до людських																			
Персонажі:	<p style="text-align: center;">Основні</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;">Волинські селяни</td> <td style="width: 50px;"></td> <td style="text-align: center;">Лісове царство</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;"> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;">Лукаш</td> <td style="text-align: center;">дружина →</td> <td style="text-align: center;">Килина</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">↓</td> <td></td> <td style="text-align: center;">↓</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Мати</td> <td style="text-align: center;">↓ <i>дядько</i></td> <td style="text-align: center;">Діти</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Лев</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> </td> <td></td> <td style="text-align: center;"> Мавка, Лісовик, Водяник, Перелесник, Русалка </td> </tr> </table> <p>Другорядні: Той, що греблі рве, Той, що в скалі сидить, Русалка Польова, Пропасниця, Потерчата, Куць, Злидні</p>	Волинські селяни		Лісове царство	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;">Лукаш</td> <td style="text-align: center;">дружина →</td> <td style="text-align: center;">Килина</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">↓</td> <td></td> <td style="text-align: center;">↓</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Мати</td> <td style="text-align: center;">↓ <i>дядько</i></td> <td style="text-align: center;">Діти</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Лев</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Лукаш	дружина →	Килина	↓		↓	Мати	↓ <i>дядько</i>	Діти	Лев				Мавка, Лісовик, Водяник, Перелесник, Русалка
Волинські селяни		Лісове царство																	
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;">Лукаш</td> <td style="text-align: center;">дружина →</td> <td style="text-align: center;">Килина</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">↓</td> <td></td> <td style="text-align: center;">↓</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Мати</td> <td style="text-align: center;">↓ <i>дядько</i></td> <td style="text-align: center;">Діти</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Лев</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Лукаш	дружина →	Килина	↓		↓	Мати	↓ <i>дядько</i>	Діти	Лев				Мавка, Лісовик, Водяник, Перелесник, Русалка					
Лукаш	дружина →	Килина																	
↓		↓																	
Мати	↓ <i>дядько</i>	Діти																	
Лев																			
Проблематика:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ людина і природа; ✓ людина і мистецтво; ✓ шляхи подолання зла; ✓ сила кохання; ✓ трагедія зради самого себе; ✓ самознищення зла; ✓ роздвоєння людини 																		
Історія написання:	Леся Українка написала цей твір лише за три тижні в місті Кутаїсі, що на Кавказі. Вона тяжко сумувала за Батьківщиною, крім того, знову загострилася її хвороба. У листі до матері дівчина писала, що «Лісова пісня» з'явилася в результаті спогаду про дитинство, проведене на Волині, коли її навіки зачарував образ лісової русалки: «Мені здається, що я просто згадала наші ліси та затужила за ними. Писала я її недовго, 10–12 днів, і не писати ніяк не могла»																		
Композиція:	драма складається з прологу і трьох дій, співвіднесених із різними порами року (весна, літо, осінь), із зародженням, розвитком і згасанням інтимних почуттів і переживань Мавки та Лукаша																		
Основна думка:	світ урятує лише краса; краса, яка виявляється у високій, світлій духовності людини, у її гармонії з природою, у жертвовній любові й здатності прощати; така краса очищає й відроджує людину і світ																		

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

1. Письмово продовжіть речення:

- Драматична поема — це...
- Драматичній поемі властиві такі ознаки...
- Леся Українка написала такі драматичні поеми...
- В основу «Лісової пісні» лягли спогади...

- Твір складається з...
- До світу міфологічних істот належать...
- До світу людей належать ...

2. На основі знань про неоромантизм як літературний напрям доведіть, що «Лісова пісня» – твір неоромантичний.

Неоромантизм (новоромантизм) — так називала Леся Українка творчий метод тих письменників кінця XIX — початку XX ст., які поєднували у своїй творчості реалістичне зображення життя з романтизмом.

Леся Українка писала: «Справжній новоромантизм зневажає не самий натовп, тобто не особи, що складають натовп, а той рабський дух, який змушує людину добровільно зачисляти себе до натовпу, як до чогось стихійного, що поглинає, нівелює, стирає індивідуальність, приносить її в жертву інстинкту, стадності. Новоромантик протиставляє натовпу не героя, не вибрану особу, а суспільство свідомих осіб, у якому він, цей натовп, розчинився б без залишку».

Ознаки:

- властива виразність суспільних ідеалів;
- прагнення до визволення особистості;
- гармонія ідеалу з життєвою правдою;
- Леся Українка не поділяла персонажів на головних і другорядних, а наділяла всіх якостями повнокровних самоцінних особистостей;
- її ліричні та драматичні твори наслідують визвольним пафосом, їм притаманні гострота конфлікту між добром і злом, правдою і кривдою, оптимістична віра у перемогу перших.

Драма-феєрія (від франц. — фея, чарівниця) — один із жанрових різновидів драми. Для цього драматичного виду властивий фантастично-казковий сюжет, у ньому відбуваються неймовірні, з реального погляду, перетворення, поряд з людьми діють створені уявою письменника фантастично-міфічні істоти.

3. Визначте цитатно проблематику драми-феєрії «Лісова пісня».

4. Створіть цитатне «асоціативне гроно» з такими ключовими поняттями:

Мавка — міфологічна істота — лісова царівна...

Лукаш — людський хлопець — поет у душі...

5. Оформіть цитатно порівняльну таблицю-характеристику головних образів драми-феєрії «Лісова пісня» – Мавки і Лукаша.

6. «Займи позицію». Оберіть одну із запропонованих думок. Запишіть цитатно п'ять аргументів на захист своєї думки. Якщо у процесі доведення обраної думки Ви бажаєте змінити її на протилежну, то такий перехід слід обов'язково мотивувати.

Яка сторона людської сутності — поривання до краси чи дріб'язковість, буденщина — одержала перемогу у драмі-феєрії «Лісова пісня»?

7. Напишіть есе (лист, посвяту, побажання тощо) у подарунок будь-якому герою драми-феєрії «Лісова пісня».

8. Дайте письмові відповіді на питання літературного диктанту.

1. Яку пору року зображено у першій дії «Лісової пісні»?

2. Якого героя описано словами «гарний хлопець у червоній одежі, з червонястим, буйно розвіяним, як вітер, волоссям, з чорними бровами, з блискучими очима»?

3. Кому дядько Лев адресує слова: «Лісове, то не погане... — усякі скарби з лісу йдуть»?

4. Кого описано словами «дуже молодий хлопець, гарний, чорнобривий, стрункий, в очах ще є щось дитяче»?

5. Кому належить репліка «Ну, як-таки, щоб воля — та пропала»?
6. Кого описано словами «молода повновида молодиця, у червоній хустці... намисто дзвонить дукачами на білій пухкій шиї, міцна крайка тісно перетягає стан і від того кругла, заживна постать здається ще розкішнішою»?
7. В якому регіоні України відбуваються події «Лісової пісні»?
8. Кого Мавка називає своїм дідом?
9. Що винесли мати Лукашева і Килина на клунках та мішках з палаючої хати?
10. Хто спиняє Русалку, коли вона збирається залоскотати Лукаша і дядька Лева?
11. На яке дерево перетворилася Мавка?
12. Кого описано словами «молодий, дуже білявий, синьоокий, з буйними і разом плавкими рухами; одяг на йому міниться барвами»?
13. Від чого прокинулася після зими Мавка?
14. В якому образі після пожежі з'являється Мавка?
15. Хто з лісових мешканців на початку твору захищає дядька Лева і Лукаша?
16. На кого Лісовик перетворив Лукаша?
17. Як ще у «Лісовій пісні» названо «Того, що в скалі сидить»?
18. Хто вступився за Мавку-вербу, коли на неї накинулася із сокирою Килина?
19. Кому належать слова «зрубай її, як хочеш, хіба я бороню? Ось на й сокиру»?
20. На якому музичному інструменті грав Лукаш?